

21 KSIĄŻEK, NA KTÓRE

Pierwsza od siedmiu lat powieść Stasiuka, nowe reportaże Grzebałkowskiej, biografia Tadeusza Różewicza, laureaci Bookera, dwie książki o Susan Sontag, potężne dzieło Marlona Jamesa okrzyknięte „afrykańską wersją »Gry o tron«”. I dużo, dużo więcej.

Michał Nogaś

Ien rok zasypie nas nowościami. To w pewnym stopniu efekt pandemii. Wydawcy zdecydowali się przenieść część premier z jesieni na najbliższe, jak się spodziewają, spokojniejsze miesiące.

Z katalogu tegorocznych zapowiedzi – liczącego kilkadziesiąt pozycji – wybrałem te książki, których w 2021 r. przegapić nie można. A to i tak tylko propozycje na pierwszą połowę roku. Plany wydawców na drugą połowę poznamy za kilka miesięcy.

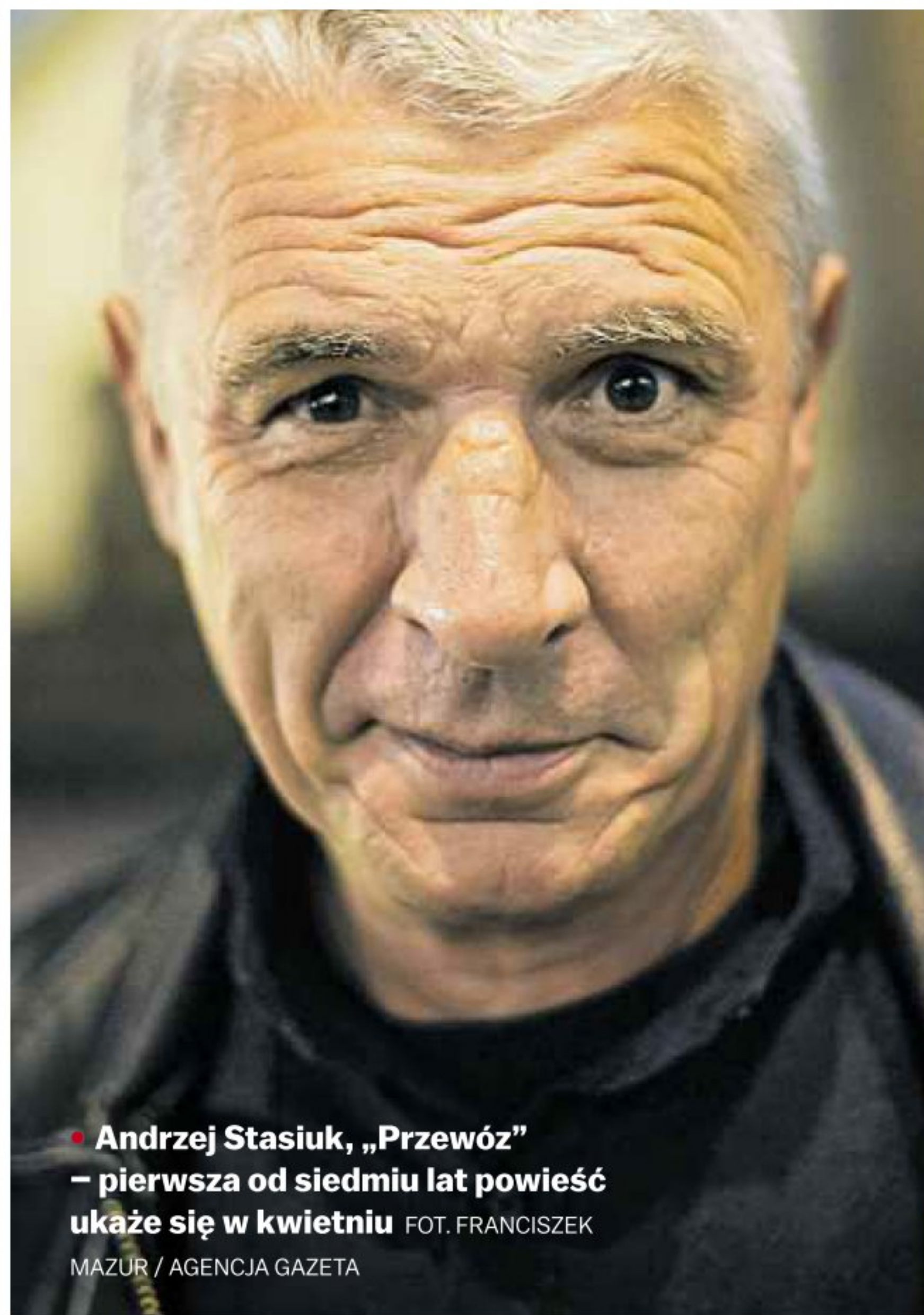
1 BEHROUZ BOOCHANI, „Tylko góry będą ci przyjaciółmi. Słowa z więzienia Manus”, przeł. Tomasz S. Gałązka za przekładem z farski aut. Omida Tofighiana; artrage.pl/Książkowe Klimaty; **styczeń.**

Powstały w telefonie i wysłany komunikatorem do zaufanej osoby zapis pobytu autora w obozie dla uchodźców na wyspie Manus należącej do Papui-Nowej Gwinei. Porażający reportaż, a jednocześnie rozprawa filozoficzna, w której kurdyjsko-irański dziennikarz, pisarz i obrońca praw człowieka, dziś związany z nowozelandzkim Uniwersytetem Canterbury, wprowadza czytelnika do piekła zgotowanego ludziom szukającym schronienia przez australijski rząd.

2 WANDA HAGEDORN (scenariusz), OLA SZMIDA (rysunki), „Twarz, głowa, brzuch”, Kultura Gniewu; **styczeń.**

Czym jest ukobiecanie? Wanda Hagedorn: „Ukułam ten termin na określenie wieloletniego i wieloetapowego procesu instruowania dziewczynek, jak być dziewczynkami według przepisu patriarchalnego”. W komiksie, którego tytuł tworzą hasła wywoławcze trzech kolejnych rozdziałów, Hagedorn opowiada o emocjonalnych i psychicznych konsekwencjach takich rozwiązań.

3 ISABEL ALLENDE, „Dom duchów”, przeł. Zbigniew Marcin Kowalewski; Marginesy; **styczeń.** Od lat oczekiwane wznowienie debiutanckiej powieści chilijskiej dziennikarki i pisarki, żyjącej w Stanach Zjednoczonych od czasu przewrotu, w wyniku którego Pinochet obalił kuzyna

• **Andrzej Stasiuk, „Przewóz”** – pierwsza od siedmiu lat powieść ukaże się w kwietniu FOT. FRANCISZEK MAZUR / AGENCJA GAZETA

• **Rebeca Solnit „Matka wszystkich pytań”** – czwarta wydana w Polsce książka eseistki ukaże się w lutym FOT. JUDE MOONEY/WYDAWNICTWO KAKARTER

jej ojca, prezydenta Salvadora Allende. To historia trzech pokoleń rodziny Trueba i zachodzących – nierzadko brutalnie – zmian społecznych.

4 REBECCA SOLNIT, „Matka wszystkich pytań”, przeł. Barbara Kopeć-Umiastowska; Karakter; **lut.**

Czwarta wydana w Polsce książka jednej z najważniejszych i najwybitniejszych amerykańskich eseistek, historyczek i działaczek feministycznych. To analiza różnych form opresji, jakim poddawane są kobiety – uciszania, pomijania, onieśmiania i przemocy, która ma dyscyplinować.

5 OCEAN VUONG, „Wspaniali jesteśmy tylko przez chwilę”, przeł. Adam Pluszka; W.A.B.; **marzec.**

Debiutancka powieść 32-letniego poety, eseisty i pisarza. Młody Amerykanin pochodzenia wietnamskiego pisze tu list do matki analfabetki. Opowiada także historię babki, która w czasie wojny w Wietnamie sprzeciwiła się zaaranżowanemu małżeństwu i została prostytutką. Vuong pisze o współczesnej Ameryce niszczonej przez przemoc, nałogi i różnego rodzaju traumy. Zachodni krytycy twierdzą, że od czasu Sally Rooney nie było w literaturze anglojęzycznej równie mocnego debiutu.

6 FILIP ZAWADA, „Zbyt wiele zim minęło, żeby była wiosna”, Znak; **marzec.**

Nowa powieść ubiegłorocznego finalisty Nagrody Literackiej „Nike”. Jej bohater wkracza w dorosłość w towarzystwie szowinisty i samozwańczego mentora – dziadka Szczepana.

7 MARLON JAMES, „Czarny lampart, czerwony wilk”, przeł. Robert Sudół; wyd. Echa; **marzec.** Pierwsza część trylogii „Dark Star”, którą w Stanach Zjednoczonych na-

zwano „afrykańską odpowiedzią na »Gry o tron«” (z czym autor nie do końca się zgadza). James, pierwszy Jamajczyk, który otrzymał Bookera (za „Krótką historię siedmiu zabójstw”), opowiada o Tropiciele znanym w trzynastu królestwach jako „ten, który ma nos”. Pisarz wykorzystał wiele afrykańskich mitów i historii, a akcję przeniósł do świata starożytnego.

8 KAREL ČAPEK, „Inwazja jaszczurów”, przeł. Jadwiga Bułakowska, rys. Hans Ticha; Dwie Siostry; **marzec.**

Znakomita satyra Čapka na żarłoczny kapitalizm, naukę, media, faszyzm, rasizm i komunizm. Czech stworzył ją tuż przed wybuchem II wojny światowej, ale opowieść do dziś zdaje się niebywale aktualna. Nowe wydanie otwiera serię Dwoch Sióstr specjalizujących się w książkach dla dzieci, w której publikowane będą klasyczne teksty w bogatych graficznych oprawkach.

9 ANDRZEJ STASIUK, „Przewóz”, Czarne; **kwiecień.**

Pierwsza od siedmiu lat powieść. Książka ukaże się w 25. roku istnienia założonego przez Stasiuka i jego żonę Monikę Sznajderman wydawnictwa Czarne. Wcześniej, jeszcze w styczniu, wznowienia doczeka się „Jadąc do Babadag”, dzieło, za które pisarz otrzymał w 2005 r. nagrodę Nike.

10 SIGRID NUNEZ, „Sempres Susan. Wspomnienie o Susan Sontag”, przeł. Dobromiła Jankowska; Pauza; **kwiecień.**

Osobiste wspomnienia autorki „Przyjaciela” z czasów, gdy była narzeczoną Davida Rieffa, syna Susan Sontag; mieszkała z nim oraz z wybitną eseistką, pełniła funkcję jej asystentki.

Jesienią w Wydawnictwie Agora ukaże się biografia „Sontag. Jej życie” autorstwa Benjamina Mosera, w przekładzie Krzysztofa Kurka.

11 BERNARDINE EVARISTO, „Dziewczyna, kobieta, inna”, przeł. Aga Dano; Wydawnictwo Poznańskie; **kwiecień.**

Za tę powieść pisarka i była aktorka angielsko-nigeryjskiego pochodzenia otrzymała w 2019 r. – wraz z Margaret Atwood – Nagrodę Bookera. „Dziewczyna, kobieta, inna”, która opowiada historię artystek, bankierek, nauczycielek, sprzątaczek, gospodyń domowych w różnym wieku i na różnych etapach życia, za książkę roku uznały „New Yorker”, „Time” i „Washington Post”.

12 IGNACY KARPOWICZ, „Oddane rzeczy” (tytuł roboczy); Wydawnictwo Literackie; **kwiecień.**

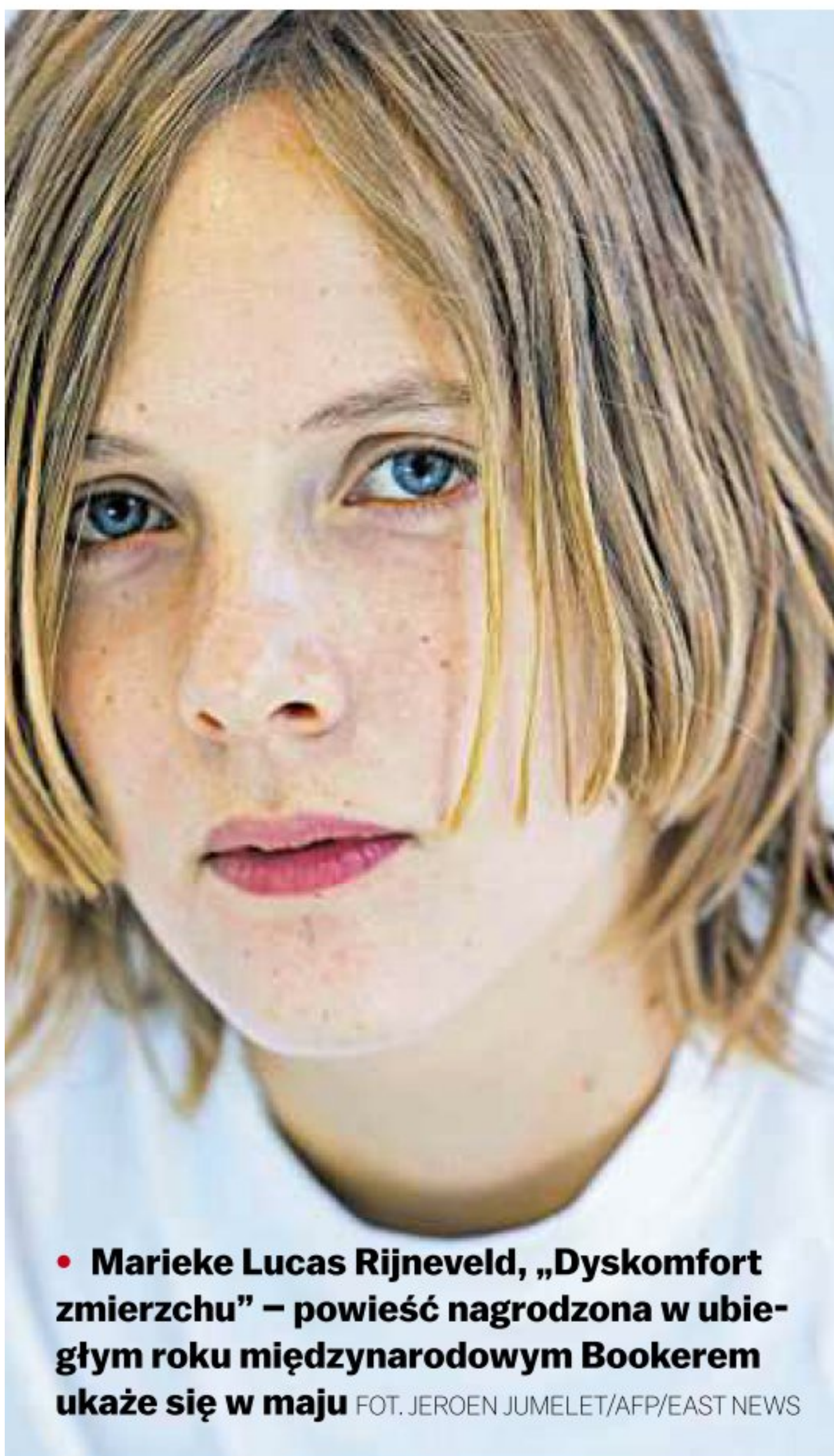
Akcja powieści rozgrywa się w czasach II wojny światowej i PRL-u, a niektóre wątki inspirowane są prawdziwymi wydarzeniami. Głównym bohaterem książki jest aspirujący artysta, który próbuje stworzyć opowieść o własnym dzieciństwie. Trafia przy okazji na dobrze skrywany sekret...

13 VIVIAN GORNICK, „Przywiązania”, przeł. Łukasz Witczak; Filtry; **kwiecień.**

Gornick, dziś 85-letnia, ma w Stanach Zjednoczonych status literackiej gwiazdy. Zyskała go dzięki wydanym w 1987 r. „Przywiązaniom”. Opisuje w nich doświadczenie bycia podwójną outsiderką – kobietą i Żydówką, w dodatku pochodzącą z klasy robotniczej. Gornick uznawana jest za prekursorkę nurtu nazywanego „dziennikarstwem osobistym”, w którym autobiografia jest punktem wyjścia do poszukiwań uniwersalnych znaczeń jawisk, a to, co prywatne, staje się polityczne i kulturowe.

CZEKAM W 2021 ROKU

• Marieke Lucas Rijneveld, „Dyskomfort zmierzchu” – powieść nagrodzona w ubiegłym roku międzynarodowym Bookerem ukaże się w maju FOT. JEROEN JUMELET/AFP/EAST NEWS

14 **MAGDALENA GRZEBAŁKOWSKA**, „Dzieci wojny” (tytuł roboczy); Agora; **maj**.
Finalistka Nike i zdobywczyni Nike Czytelników przedstawia poruszający obraz wojny widzianej oczami najmłodszych jej uczestników. Odnalazła ich nie tylko w Polsce, ale też m.in. w Hiszpanii, Niemczech i na najodleglejszych krańcach Gułagu.

15 **JERZY SZPERKOWICZ**, „Wróć przed nocą”; Znak Literanova; **maj**.
Dziennikarz i reporter (mąż Hanny Krall) w czasie śledztwa odkrywa

prawdę o losie zaginionej matki, która pewnego dnia wyszła po wyprawkę dla trzymiesięcznej córki, by nigdy nie powrócić. Szperkowicz wraca na Białoruś, do krainy swojego dzieciństwa, które brutalnie przerwała wojna.

16 **OTTESSA MOSHFEGH**, „Tęsknota za innym światem”, przeł. Łukasz Buchalski; Pauza; **maj**.

Zbiór opowiadań autorki „Mojego roku relaksu i odpoczynku”, jednej z najczęściej cytowanych książek w czasie pandemii w mediach społecznościowych. Tłumacz Łukasz Buchalski mówi o książce: – Tytuł „Tęsknota za innym światem” odnosi się najbardziej dosłownie do tekstu, który powstał specjalnie na potrzeby antologii – zachcającego o estetykę baśni opowiadania „Lepsze miejsce” – jednak doskonale oddaje ogólne nastawienie bohaterów wykreowanych przez autorkę. Postacie z „Tęsknoty...” mają różnorodne problemy, na przykład chorobliwą nieśmiałość albo alkoholizm, niespełnione ambicje albo trwanie w złym związku, ale wszyscy radzą sobie z nimi w jeden sposób: przez wyparcie, szukanie winy w świecie, nigdy w sobie.

17 **MARIEKE LUCAS RIJNEVELD**, „Dyskomfort zmierzchu”, przeł. Jerzy Koch; Wydawnictwo Literackie; **maj**.

Powieść nagrodzona w ubiegłym roku międzynarodowym Bookerem, okrzyknięta literacką sensacją z Holandii. Jej bohaterka Jas mieszka z pobożnymi rodzicami i rodzeństwem na wsi w Holandii. Pewnego zimowego dnia jej starszy brat wybiera się na łyżwy. Bez niej. Urażona, że została sama, zwraca się do Boga z szokującą prośbą... I Matthies nie wraca do domu, a farma pogrąża się w żałobie.

18 **ALISON BECHDEL**, „Tajemnica nadludzkiej siły”, przeł. Wojciech Szot; Timof Comics; **maj**.

To trzeci już komiksowy pamiętnik autorstwa Amerykanki. Twórczyni znana z wprowadzania w prywatną historię opowieści o literaturze i filozofii pokazuje tym razem rozwój „kultury fitnessu”. Jej źródła doszukuje się w czasach oświecenia i romantyzmu.

19 **TA-NEHISI COATES**, „Między mną a światem”, przeł. Dariusz Żukowski, wyd. Agora, **maj**.

Książka jednego z najbardziej utalentowanych i wpływowych amerykańskich pisarzy współczesnych. Jego autobiograficzny esej ma formę listu ojca do 15-letniego syna, w którym dzieli się doświadczeniem bycia czarnym obywatelem Ameryki, gdzie dyskryminacja rasowa jest zjawiskiem powszechnym.

We wrześniu w wydawnictwie Agora, również w przekładzie Dariusza Żukowskiego, ukaże się z kolei powieściowy debiut Coatesa: „Wodny tancerz”.

20 **DOUGLAS STUART**, „Shuggie Bain”, przeł. Krzysztof Cieślik, Wydawnictwo Poznańskie; **czerwiec**.

Za swoją debiutancką powieść Stuart, 44-letni szkocko-amerykański pisarz oraz projektant mody, otrzymał w ubiegłym roku Bookera. Książka opowiada historię najmłodszego z trójki dzieci wychowywanych przez matkę alkoholicką Agnes. Pisarz zdedykował ją matce, która zmarła z powodu uzależnienia od alkoholu, gdy miał 16 lat.

21 **MAGDALENA GROCHOWSKA**, biografia Tadeusza Różewicza, tytuł nieznany; Dowody na Istnienie; **jesień**.

Jedna z najbardziej oczekiwanych biografii nie tylko tego roku. Grochowska – związana z „Wyborczą”, trzykrotnie nominowana do Nike, zdobywczyni Nike Czytelników za „Jerzy Giedroyc. Do Polski ze snu” – pracuje nad opowieścią o życiu Tadeusza Różewicza od kilku lat. ●

Co jeszcze się wyda?

• W 2021 r. w Polsce ukażą się także m.in.: „Podziemie”, reportaż autorstwa Harukiego Murakamiego, nowe książki laureatek Nagrody Conrada – Doroty Kotas, Liliany Hermetz i Olgi Hund, osobista powieść „Odeszła, zostało” Jennifer Croft, tłumaczki „Biegunów” Olgi Tokarczuk, zebrane wiersze Michela Houellebecqa oraz biografie – Kazimie-

rza Górskiego autorstwa Mirosława Wlekłego, Mikołaja Kopernika pióra Wojciecha Orlińskiego oraz Kamali Harris napisana przez Dana Moraina. Do tego dodać należy „Ziemię obiecaną”, czyli autobiografię Baracka Obamy.

• Z nowymi książkami powrócą reporterzy – Olga Gitkiewicz, Paweł Piotr Reszka i Kamil Bałuk, ciekawie zapowiada

się także debiut Aleksandry Zbroi. Z kolejnych przełożonych na polski powieści ucieszą się bez wątpienia miłośnicy Ali Smith, Sally Rooney, Mariany Enriquez, Jesmyn Ward, Kristiny Sabaliauskaite, André-sa Barby, Jonathana Franzena, Iljasa Churiego czy Davida Grossmana. Jesienią Adam Wajrak opublikuje opowieść o Spitsbergenie, gdzie

– jak twierdzi – jest mu za gorąco.

• W Roku Lema wiele wznowień przewiduje także Wydawnictwo Literackie – jako pierwsze ukażą się „Bajki robotów” w szacie graficznej przygotowanej przez Przemka Dębowskiego. Będzie też nowa biografia pisarza autorstwa Agnieszki Gajewskiej i książka Wojciecha Orlińskiego o Lemie w PRL-u.